

ЗДОРОВЫЙ РАБОЧИЙ — ЛУЧШАЯ ОПОРА
ДИКТАТУРЫ ПРОЛЕТАРИАТА

Анатолий
КОЛОМІЄЦЬ

В ВОСКРЕСЕНЬЕ 10 ИЮНЯ В 12 ЧАСОВ ДНЯ

**ПЕРШИЙ
КЕРІВНИК
ФУТБОЛОМ
УКРАЇНИ**

2021

ПЕРШИЙ КЕРІВНИК ФУТБОЛОМ УКРАЇНИ

Маю надію, що завдяки моїм неодноразово надрукованим малюнкам у центральних футбольних періодичних виданнях сучасної України та на сайтах Інтернету, багато кому вже відомо, що датою народження сучасного керівного органу футболу на державному рівні - Української Асоціації Футболу (УАФ) є не 1991 рік, а майже на 60 років раніше - 1932 рік. Тобто наступного 2022 року УАФ повинна відмічати своє 90-річчя з дня її створення.

Але чомусь, з незрозумілих причин, УАФ (трохи раніше ФФУ) зовсім ігнорувало існуючим до неї керівним органом футболу Української РСР, начебто і футболу на українських землях раніше не існувало й його організаційними питаннями ніхто не займався.

На своєму офіційному сайті УАФ вказує наступне (подається дослівно зі скороченнями):

"6 березня 1991 року в складі Федерації футболу Радянського Союзу... була створена та юридично оформлена Федерація футболу України (ФФУ). Проте вона повністю була підконтрольна та підпорядкована московському керівництву..."

...13 грудня (після того, як 1 грудня 1991 року, після проведення всенародного національного референдуму була офіційно створена незалежна держава Україна - Примітка автора)... **Рада федерації одностайно прийняла наступну заяву** (дивно, але чомусь російською мовою):

"...Федерація футболу - самостійна незалежна, громадська організація, яка не входить в склад федерацій інших держав. Федерація бере під свою юрисдикцію захист прав футболістів, тренерів і спеціалістів футболу.

Федерація футболу зобов'язується дотримуватися міжнародних норм і прав людини незалежно від національності і віросповідання. Федерація футболу підтверджує свою приверженість цілям і принципам уставу ФІФА і УЄФА і зобов'язується їх виконувати.

Федерація футболу України виконала всі свої зобов'язання перед Федерацією футболу СРСР і заявляє про свій вихід з її складу".

Першим президентом Всеукраїнської спортивної громадської організації "Федерація футболу України" було затверджено відомого у минулому голкіпера київського "Динамо" Віктора Максимовича Баннікова".

Яку дату визнати днем народження УАФ (ФФУ) з сайту невідомо. Чи 13 грудня, як федерації незалежної України, чи 6 березня, як ФФУ України у складі ФФ СРСР ?

Якщо ж 6 березня, то тоді одразу ж тут наведемо інформацію про спроби створити ще з грудня 1913 року яку-небудь футбольну керівну організацію на теренах України півдня Російської імперії, які не принесли якихось конкретних результатів, бо навіть формально створена у Києві **8 лютого** (26 січня за ст.ст.) **1914 року** "Южно-Русская Футбольная Лига" так і не приступила до виконання своїх обов'язків через початок першої світової війни.

Вже після революційних подій та громадянської війни на українських землях у складі СРСР у 20-х роках минулого століття взагалі на республіканському рівні, та й державному у цілому, Всесоюзна Рада фізичної культури (ВФРК) та Ради фізичної культури республік СРСР не мали окремих підрозділів з управління футболу. У ці роки ідея "футболу без голів" трансформувалася в ідею "футболу горшка та корита". Звичайно, так легше було контролювати тих, хто сидів за цим горшком і стояв у цього корита.

Першими наводити порядок у футболі вирішили в Україні, і вже **1932 року** у Харкові при УРФК була створена **Всеукраїнська футбольна секція**, (до речі при ВРФК така секція була створена лише через два роки - Примітка автора), головою якої було обрано **Олександра Яковича Левітіна** - відомого харківського суддю з футболу, автора дуже популярних у ті часи книжок "Правила гри у футбол у питаннях і відповідях", до речі, виданих і українською мовою... у Харкові. Враховуючи викладене, є усі підстави саме **1932 рік** вважати **роком народження сучасної Української Асоціації Футболу**. На цей час, доказом цього є дослідження відомого історика

футболу Харківщини Юрія Івановича Грота, який про це розповів у своєму фундаментальному виданні "100 лет харьковскому футболу", виданому 2008 року, на сторінках 86-87, де наведений навіть чудовий фотопортрет першого офіційного керівника футболом України (див. поряд).

А тепер розповімо про цього усіма, чомусь, забутого видатного українського спортивного діяча (усе, що автору вдалося знайти у засобах масової інформації на цей час). І почнемо з скупкої й, як виявляється не зовсім достовірної інформації у Вікіпедії Інтернету:

А.Я.Левітін

ЛЕВІТІН АРОН ЯКОВИЧ (народився 1892 року - помер ?) - радянський футбольний арбітр, єврей за національністю. Суддя всесоюзної категорії (1938), представляв Львів (посилання на інформацію з нарису: "Судьи всесоюзной категории" // Футбол. - 1994. - № 24. - с. 9).

Одразу наводиться фрагмент з цього нарису:

Продолжаем публикацию списка судей всесоюзной категории, подготовленного по архивным документам Эрнестом Николаевичем (данные о количестве игр, пенальти и удалениях А. Вертяняка).

Судьи всесоюзной категории

Фамилия, имя, отчество	Год рождения	Город	Дата присвоения	Годы суд-ва в высшей лиге	Код. игр	Пе-нальти	Уда-ления
232 Латышев Николай Гаврилович	1913	Москва	12.05.1941	1940, 45—63	192	51	13
233 Лацабидзе Тамази Михайлович	1953	Тбилиси	30.12.1988	—	—	—	—
234 Левитан Юлий Владимирович	1903	Рига	16.01.1946	—	—	—	—
235 <u>Левитин Арон Яковлевич</u>	<u>1892</u>	<u>Львов</u>	<u>10.12.1938</u>	—	—	—	—
236 Левитин Владимир Ефимович	1935	Москва	19.01.1982	—	—	—	—
237 Левников Николай Владиславович	1956	Ленинград	30.10.1990	1989—91	17	6	0
238 Левченко Геннадий Ефимович	1925	Омск	15.02.1967	—	—	—	—
239 Лепетуха Евгений Андреевич	1926	Донецк	01.03.1963	—	—	—	—
240 Летунев Василий Андреевич	1932	Москва	18.12.1969	—	—	—	—
241 Липатов Валентин Григорьевич	1932	Москва	26.02.1968	1968—81	146	34	14
242 Литвинес Иозас Иозасович	1920	Вильнюс	19.05.1958	1953—55,60—62, 64	29	8	2
243 Литвиненко Александр Михайлович	1947	Киев	30.12.1988	1988	3	0	0
244 Лихолай Виталий Павлович	1943	Рига	30.12.1988	—	—	—	—
245 Ломоватский Ефим Григорьевич	1918	Москва	24.01.1956	—	—	—	—
246 Лопатинский Николай Гаврилович	1898	Москва	23.12.1946	1938—39, 47	4	2	2
247 Лукандер Виктор Викторович	1896	Ленинград	1936	1938—40	3	0	0
248 Лукьянов Иван Иванович	1923	Москва	03.05.1956	1954—73	190	47	16
249 Лушин Александр Иванович	1946	Москва	13.11.1986	1986—90	20	7	1
250 Лушин Виктор Владимирович	1934	Москва	26.02.1975	1973—78, 80	41	14	6
251 Лысаковский Сигизмунд Францевич	1912	Минск	25.12.1948	1948—51	14	0	1
252 Лысенко Валерий Владимирович	1949	Одесса	30.11.1987	1986—88	17	4	4
253 Маврокордато Юрий Александрович	1930	Николаев	18.12.1972	—	—	—	—
254 Маклас Николай Ефимович	1925	Кемерово	21.01.1954	1960	1	0	0

Примечание: в данных о предвоенных чемпионатах есть некоторые пробелы. Продолжение. Начало в №№ 11—14, 16—18, 20.

№ 24 • ФУТБОЛ • 9

З цього нарису у газеті "Футбол" ще стає відомо, що А.Я.Левітину, 1892 року народження, було присвоєно звання "Судья всесоюзної категорії" 10 грудня 1938 року.

А тепер почнемо розповідь про його спортивний шлях. Достовірно відомо і документально доведено, що він почав грати у футбол ще на початку ХХ століття, 1911 року вже був серед засновників харківського футбольного гуртка "Jeunesse" ("Женессь"), а 1912 року його обирають головою цього гуртка. При ньому гурток розбудував два футбольні майданчики (біля Миколаївського парку та у Іванівці) - про це вказано у "Ежегоднике Всероссийского Футбольного Союза за 1912 год". Також, завдяки і його участі у матчах цієї команди, вона була другим призером Харкова у сезоні 1911 року та ділила 2-4 місця у сезоні 1912/13 років.

Ще після завершення сезону 1911 року футболісти команд вирішили створити свою футбольну лігу. 19 березня 1912 року на установчих зборах ліги серед 6 спортивних осередків міста був і гурток "Женессь". Першим головою ліги був обраний М.С.Маєвський ("Маяк"), а серед членів комітету представника гуртка "Женессь" не було. Саме з тих пір пішла непримирима ворожнеча між Маєвським і Левітіним, адже останній вимагав представництва у комітеті кожного клубу Ліги, а Маєвський заперечував.

У травні 1912 року "Харьковская Футбольная Лига" (ХФЛ) подала заяву на вступ до "Всероссийского Футбольного Союза" (ВФС) й стала його членом. Як зазначено у "Ежегоднике Всероссийской Футбольной Лиги за 1912 год" у інформації про цей клуб приділена увага й [А.Я.Левітін](#).

У червні 1912 року головою ХФЛ було обрано М.О.Ареф'єва, а М.С.Маєвського посунуто у його заступники. А вже 17 жовтня комітет ліги склав свої повноваження і його було втретє за рік переобрано. Новим головою ліги став **І.М.Коваленко**, а от серед нових членів комітету вже були С.Д.Романенко ("Штандарт") та **А.Н** (тут помилково "Н" замість "Я"). **Левітін** ("Женессь") - див. нижче наведену ілюстрацію.

Футбольна команда "Женессь" Харків 1913 р.
(у другому ряду серед тих, що присіли, другий праворуч [А.Левітін](#))

7. Кружокъ „Женессъ“.

Кружокъ основанъ въ 1911 году.
Состоитъ преимущественно изъ учащихся въ высшихъ и среднихъ учебныхъ заведеніяхъ.
Цвѣтъ: сѣро-синеватая фуфайка съ коричневымъ воротникомъ, синіе или бѣлые брюки.
Членовъ въ настоящее время 54 человекъ.

Составъ Правленія:

Предсѣдатель: А. Я. Левитинъ.
Товарищъ предсѣдателя: И. Э. Шмуйловъ.
В. И. Булгаковъ.
Секретарь: Б. С. Александровъ.
Казначей: Е. Ф. Максимовичъ.
Члены: М. Завиленскій, Б. Струсевичъ, Д. М. Авахъ.
Адресъ для корреспонденціи: Б. С. Александрову,
Больш. Гончаровская, 28.
Адресъ площадки: Ивановка, трамвай № 2.

З "Ежегодника ВФЛ за 1912 год"

Въ октябрѣ у комитета лиги произошелъ конфликтъ съ общимъ собраніемъ и онъ, не найдя поддержки въ собраніи, сложилъ полномочія.
Взамѣнъ его были избраны:
Предсѣдателемъ—И. Н. Коваленко (Модернъ),
Товарищами предсѣдателя—Д. Р. Гиллеспи (М. Г.-С.)
и К. Е. Божко (Орель),
Секретаремъ—С. И. Коваленко (Штандартъ),
Казначеемъ—И. П. Гороховскій (Модернъ),
Членами—С. Д. Романенко (Штандартъ)
и А. Н. Левитинъ (Женессъ).

З "Ежегодника ВФЛ за 1912 год"

А ось текст з книги з книги Ю.І.Грота "Сто лет харьковскому футболу" (с.87) трохи інший: **"...В октябре 1912 года достиг точки кипения давний конфликт между Комитетом (президиумом) и общим собранием Харьковской футбольной лиги... Комитету пришлось сложить свои полномочия. Избранный заново состав... членами - самый юный в составе комитета 22-летний С.Романенко ("Штандарт") и юрист [А.Левитин \("Женес"\)...](#)"** (десь Ю.І.Грот знайшов, що вже в цей час 20-річний А.Я.Левітін був юристом. До того ж, він помилився, вказавши, що наймолодшим був С.Романенко, бо йому тоді було вже 21 рік, а А.Левітіну лише 20 - Примітка автора).

А.Я.Левітін. 1913 р.

Також, відомо, що [з 17 жовтня 1912 року А.Я.Левітін входив до складу Харківської футбольної ліги](#) та те, що він мав професію юриста.

1913 рік проходив у постійних зборах ХФЛ та змінах складу його комітету. Як свідчить інформація, наведена у нарисі в Санкт-Петербурзькій газеті "Футболист" №18 за 7 грудня 1913 року, яка відкриває очі на стосунки між керівництвом харківських футбольних команд цього року. Ілюстрація нарису з цієї газети тут наведена, а деякі її уривки подаються (зі скороченнями):

"Харьковъ. Выборы комитета лиги. 1-го, 15-го и 21-го состоялись общія собранія Лиги... на повестке стояло три вопроса:

Въ бѣгѣ на дистанцію въ 5000 метровъ Владиміровъ, какъ только дали стартъ, стремительно бросился впередъ и началъ рываться съ болѣе сильнымъ галсинфорсецъ Стницемъ. Первые 800 метровъ прошли въ 2 мин. 18 сек., и это при 35-градусной жарѣ. Стницъ выдержалъ этотъ ходъ, а Владиміровъ выдохся и сошелъ. Хорошо пробѣжалъ петербуржецъ Павловъ, въ началѣ оттянувшийся и затѣмъ постепенно тратя сбереженные силы, вышедшій на второе мѣсто. Третьимъ былъ Снимщиковъ (Кіевъ).

Время обидителя Стнца—16 м. 53 сек., Павлова 17 мин. 8,2 сек. и Снимщикова 17 мин. 16,4 сек. На четвертомъ мѣстѣ Галлинъ (С.-Петербургъ).

Въ прыжкахъ въ длину съ мѣста первымъ Шведервицъ 2 метра 97 сант., 2) Гюбъ (Ревель) 2 метра 92 с. и 3) Ваннагъ 2 метра 89½ сант.

До сихъ поръ—рижанае идутъ впередъ всѣхъ. Шансы Петербурга еще до сегодняшняго дня далеко не поправились.

Розыгрышъ гимнастическаго шестиборья. Здѣсь торжество главной фехтовально-гимнастической школы, представители которой офицеры — поручики Ратіани и Дюбулдизе и шт.-капит. Васильевъ заняли первые мѣста. Изъ нихъ поручикъ Ратіани премированъ 127,50 очками, Дюбулдизе и шт. кап. Васильевъ одинаковымъ числомъ 125,25. На четвертомъ мѣстѣ кіевскій гимнаста Тимуръ. Шестиборье состояло изъ трехъ упражненій на снарядахъ (обязательныхъ и произвольныхъ), прыжковъ въ длину черезъ коня, въ высоту и бѣга на 100 метровъ.

Болѣе подробный отчетъ не можетъ быть напечатанъ, т. к. затерянъ накетъ съ нимъ на почтѣ.

Харьковъ.

Выборы комитета лиги.

1-го, 15-го и 21-го состоялись общія собранія Лиги. Судя по количеству засѣданій можно подумать, что на собраніи было рѣшено масса вопросовъ. Въ дѣятельности на повѣсткѣ стояло три вопроса.

1. Особое мнѣніе Г. Левитина.
2. Требованіе созыва собранія по поводу дѣйствія комитета о дисквалификаціи г. Бляха.

3) Выборы комитета.

Всѣ три засѣданія происходили въ квартирѣ Маевского. На первомъ же собраніи разыгрался скандалъ. Одинъ изъ присутствующихъ г. Левитинъ назвалъ г. Маевского чуть не мошенникомъ. Оскорбленный этимъ комитетъ потребовалъ, чтобы общее собраніе постановило объ удаленіи г. Левитина съ собранія, но т. к. для удаленія требуется 2/3 количества голосовъ, а голоса раздѣлились съ значительной разницей голосовъ въ пользу комитета и для удаленія не хватало 3 голосовъ. Г. Левитинъ остался. Тогда комитетъ и его единомышленники оставили собраніе. И собраніе пришлось закрыть, т. к. не хватало кворума.

На слѣдующій день г. Маевскому было выражено соболъзнованіе отъ группы спортсменовъ, которые были возмущены поведеніемъ г. Левитина. Г. Маевскій старый общественный дѣятель. Его трудами созданъ клубъ «Маякъ», являющийся свѣточемъ и руководителемъ спорта на одной изъ окраинъ Харьковна. Маевскій положилъ основаніе харьковской футбольной Лиги и уже три года, какъ онъ состоитъ беззмѣннымъ членомъ комитета.

Г. Левитинъ на собраніе не явился и начался разборъ дѣлъ стоящихъ на повѣсткѣ. Особое мнѣніе г. Левитина относало въ томъ, что онъ предлагалъ каждому клубу выбирать по одному представителю. Эти представители образуютъ комитетъ, выбираютъ президиумъ изъ председателей, 2 товарищей, секретаря и казначея. Однако проектъ былъ отклоненъ.

Выборы комитета дали слѣдующія результаты: Председатель—Н. А. Арешевъ (Фениксъ). Товарищи—М. С. Маевскій (Маякъ) и г. Поздняковъ (Штандартъ); Члены правленія—А. Л. Биндяцъ (Фениксъ), г. Хлѣяевъ (Горецъ). Секретарь—А. Э. Ежовъ (Садъ-Футболъ-Клубъ); казначей—И. П. Гореховскій (Modern). Кандидаты—г. Барановъ (Modern) и г. Нурій (Штандартъ). Ревизионная Комиссія—г. да Романенко, Теръ-Нитманьянцъ и Шляревъ. *Велика.*

Алатырь.

7-го июля состоялся 1-ый матчъ въ футболъ на первенство г. Алатыря, въ которомъ приняли участіе три кружка.

Погода великолепная.

Въ 2 часа дня начался матчъ между 1-ой командой «Люцифера» и 11-ой командой «Стрѣлы», окончившійся побѣдой «Люцифера» со счетомъ 3—0. Игра была вялая. Въ 4 часа начался матчъ между первыми командами «Стрѣлы» (прошлогодней побѣдительницы) и Кр. Люб. Спорта. Игра начинается быстрымъ нападеніемъ «Стрѣлы», игравшей по вѣтру, но всѣ атаки были отбиты прекрасной защитой «Кр. Люб. Спорта», затѣмъ игра шла то на одной то на другой половинѣ поля, но безрезультатно, и первая половина игры окончилась въ ничью 0—0. Послѣ перерыва команда «Кр. Люб. Спорта» легко отбивала всѣ нападенія «Стрѣлы», такъ какъ играла уже по вѣтру. Игра шла большую часть времени на половинѣ «Стрѣлы». Игра часто прерывалась свистками судьи г. Самойлова, которому еще очень рано судить такіе матчи.

Осталось до конца игры 2 минуты. Вдругъ свистокъ судьи прерываетъ игру близь штрафной площадки «Кр. Люб. Сп.» и онъ даетъ пенальти за то, что будто-бы у бека былъ хейтъ въ штрафной площадкѣ, но протесту всѣхъ игроковъ пенальти пробить не было, такъ какъ бекъ былъ чуть-ли не въ 5-ти шагахъ отъ штрафной площадки, это уже явно показало несправедливость судьи. Вскорѣ послѣдовалъ свистокъ объ окончаніи игры, результатомъ остался 0—0.

У «Кр. Люб. Спорта» недурно играли Якимовъ, Сазыкинъ, Пильяевковъ, Сууровъ А. у «Стрѣлы»: Мигуновъ, Мужикъ и Милославцовъ. *Н. С.—нѣ.*

Ревель.

Велосипедныя гонки, устроенныя Ревельскимъ «Спортомъ» дали слѣдующіе результаты:

На дистанцію въ 10 верствъ, съ поворотами, первымъ пришелъ Чучеловъ, прошедшій разстояніе—20 мин. 20,2 сек., вторымъ на финишъ былъ Лехтъ—21 м. 31,6 с., третьимъ Миги—21 м. 31,7 с.

На дистанцію въ 25 верствъ: первымъ окончилъ Чучеловъ—53 мин. 50,4 сек., вторымъ Сузя (спортивное о-во «Вальевъ») 53 м. 56,6 сек., третьимъ Лехтъ—55 м. 56,6 сек.

На дистанцію въ 5 верствъ: первымъ Лехтъ—9 мин. 47 сек., вторымъ Булялъ—9 мин. 47,2 сек., третьимъ Эппенбергъ—9 мин. 47,4 сек.

Дистанція въ 20 верствъ: первымъ пришелъ А. Марко—41 м. 13 сек., вторымъ Чучеловъ, отставшій на 0,2 сек. отъ Марко, третьимъ Сузя—41 м. 14,3 сек.

Всѣ вышеуказанныя мною гонки, были въ теченіе трехъ дней. На дистанцію въ 10 верствъ г. Чучеловъ выигралъ вторично шарфъ г-жи Томакъ, который перешелъ въ его собственность и поставилъ новый Ревельскій рекордъ. Въ состязаніи на 25 верствъ Марко имѣлъ то преимущество, что не участвовалъ въ гонкѣ на 5 верствъ. *Б. Соловьевъ.*

1. Особое мнѣніе г. Левитина.

2. Требованіе созыва собранія по поводу дѣйствія комитета о дисквалификаціи г. Бляха (окрема мова буде далі вестися і про цього в майбутньому видатного спортивного діяча - Примітка автора).

3. Выборы комитета.

Все три засѣданія происходили въ квартирѣ Маевского. На первомъ же собраніи разыгрался скандалъ. Одинъ изъ присутствующихъ г. Левитинъ назвалъ г. Маевского чуть не мошенникомъ. Оскорбленный этимъ комитетъ потребовалъ, чтобы общее собраніе постановило объ удаленіи г. Левитина съ собранія, но такъ какъ для удаленія требуется 2/3 количества голосовъ, а голоса раздѣлились съ значительной разницей голосовъ въ пользу комитета и для удаленія не хватало 3 голосовъ, г. Левитинъ остался. Тогда комитетъ и его единомышленники оставили собраніе. И собраніе пришлось закрыть, т. к. не хватало кворума.

На слѣдующій день... г. Левитинъ на собраніе не явился... Особое мнѣніе г. Левитина состояло въ томъ, что он предлагалъ отъ каждого клуба выбирать по одному представителю... Однако проектъ былъ отклоненъ... (надалі повідомляється, що до обраного нового комітету ні Левітин, ні інший представник "Женесса" не увійшли. Однак, скоріш за все, з того часу Маевський не пробачив Левітину його поведінку проти себе - Примітка автора).

Надалі є інформація з книжки Н.А.Олійника і Ю.І.Грота "История физической культуры и спорта на Харьковщине" (с.46), що:

"...В 1922 году по решению бюро ЦК ЛКСМУ была создана Всеукраинская спортивная организация "Спартак"... Для руководства... физкультурным движением на Харьковщине было создано бюро "Спартака"... Членами бюро были Блях, Беспрозванный, Конотоп, Левитин, Самотой и Чекадзе..."

Відоме фото збірної Харкова - чемпіонів України 1923 року з суддею А.Левітіним, який стоїть ліворуч (це фото наведено нижче).

Він приймав безпосередню участь у суддівстві матчів першості України 1923 року - в основному, як суддя на лінії, а у одному з матчів півфіналу у II групі 10 вересня у Харкові між збірними Дружківки та Полтави був і

суддею у полі (рахунок матчу - 5:1).

А далі на с.280 книжки Н.А.Олійника і Ю.І.Грота наведено ще одне відоме фото, де суддя **А.Левітін** серед гравців збірної Харкова 1924 року (це фото теж нижче наведено).

А от на с.77 цієї книжки наведена інформація щодо футбольного турніру IV Всеукраїнської спартакиади з 12 червня по 31 серпня:

"Всеукраинская Спартакиада.

В дни футбольного турнира по инициативе харьковских арбитров была избрана Украинская коллегия судей по футболу... члены **А.Левитин...**"

Збірна Харкова. 1923 р. (ліворуч стоїть суддя **А.Левітін**)

Збірна Харкова. 1924 р. (другий ліворуч суддя **О.Левітін**)

З цієї ж книжки (с.82) відомо, що **"Четверо харьковских арбитров - ...Левитин вошли в судейскую коллегия футбольного турнира I Спартакиады СССР 1928 года"**.

Тут потрібно відзначити, що у ці часи **О.Я.Левітін** був **автором трьох книжечок з правилами футболу** у вигляді запитань та відповідей, які 1928 (56 с.) та 1930 (56 с.) років були видані українською мовою, а вже 1932 (94 с.) року - російською (обкладинки двох тут наводяться).

Про друге видання цієї брошури вказано також і у книзі Ю.І.Грота "100 лет харьковскому футболу" (с.81):

"В 1930 году тиражом 5000 экземпляров в харьковском издательстве "Физкультура" на 64 страницах вышла брошюра А.Левитина "Правила гри у футбол у запитаннях і відповідях", которую расхватили в считанные дни".

А тепер головне! 1932 року (з книги Ю.І.Грота "Сто лет харьковскому футболу" - с.86-87) відомо, що **А.Левітін** був **першим головою Секції футболу РФК при ВУЦВК**. Ось текст з книги:

"Приказано было в течение трех месяцев закончить перестройку физкультурных коллективов по производственному признаку. Но у новоизбранного председателя Всеукраинской секции футбола А.Левитина голова была занята не только этим" (матч РСФСР - УССР и традиционные встречи трех столиц Харьков, Москва и Ленинград - Примітка автора). Тут є й чудовий фотопортрет з підписом **"Председатель Всеукраинской футбольной секции Александр Левитин"** (наведений на початку цього дослідження). Тут з'явилася вперше "розшифровка" імені Левітіна - вже не просто "А.", або "А.Я.", або "Арон", а вже "Александр". Тобто вона належить, напевно, виключно історіку футболу Харківщини

Книга А.Левітіна 1930 р.

Книга А.Левітіна 1932 р.

Ю.І.Гроту, якому заманулося саме таке ім'я дати Левітіну. Бо погляньте на обкладинку книжки Левітіна українською мовою, адже там його ініціали вказані "А.Я.", а не "О.Я."

Також, на ювілейному фотомонтажі 1932 року (українською мовою) до 15-річчя Харківської футбольно-хокейної колегії суддів за часів радянської влади (1917-1932 рр.), де він зображений зверху ліворуч другим серед найкращих суддів вказані його ініціали теж "А.Я", а не "О.Я", тобто своє ім'я він не приховував і не змінював.

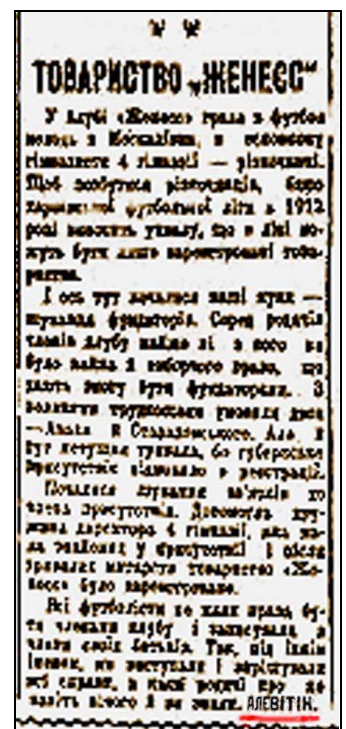
Фотомонтаж портретів суддів Харкова до 15-річчя їх колегії 1917-32 рр. - за часів радянської влади (другий ліворуч зверху серед кращих суддів **А.Я.Левітін**)

Судді у матчі 1932 р. (праворуч **А.Левітін**)

Є чудова світлина суддів фінального матчу першості України 1932 року: "Динамо" Харків - "Динамо" Київ на стадіоні "Динамо" у Харкові, на якому судді (зліва направо): Раковський, Йосилевич та **Арон Левітін** (фото наведено поряд. До речі, зверніть увагу - Левітін у вишиванці - Примітка автора).

Також він відомий і як дописувач нарисів з історії футболу Харкова (наприклад, відомий один з його нарисів у газеті "Готовий до праці та оборони" за 29 жовтня 1937 року про його рідний футбольний гурток "Женессь" (див. поряд ілюстрацію).

З газети «ГПО» 29.10.1937

На сторінці 98 книги Ю.І.Грота, там, де розповідається про перенесення 1934 року столиці Української СРР з Харкова до Києва, вказується:

"...Вместе с ВСФК при ВУЦИК в Киев переехали ведущие сотрудники этой организации. В их числе были и необычайно популярные в харьковском футболе В.Блях и И.Космачев, которого сразу назначили на должность председателя секции футбола УССР. Он сменил на этом посту оказавшегося не достаточно корректным А.Левитина".

11 грудня 1938 року святкувалося 25-річчя Харківської футбольно-хокейної колегії суддів (1913-1938 рр.). До цього свята навіть у газеті "Красный спорт" цього дня був надрукований коротенький нарис, до того ж з портретом **А.Я.Левітіна** (наведений поряд). Також був виготовлений зовсім невеличким накладом чудовий ювілейний фотоальбом до цієї події - з фотопортретами суддів, у якому на першій сторінці серед найкращих суддів другим зверху було фото А.Я.Левітіна (з дивних причин, чомусь не підписане, як інші - Примітка автора). Ця сторінка фотоальбому тут наводиться:

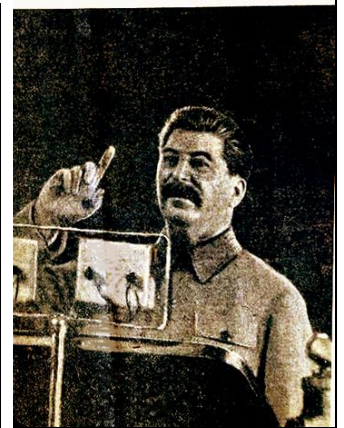

25 ЛЕТ ХАРЬКОВСКОЙ КОЛЛЕГИИ СУДЕЙ

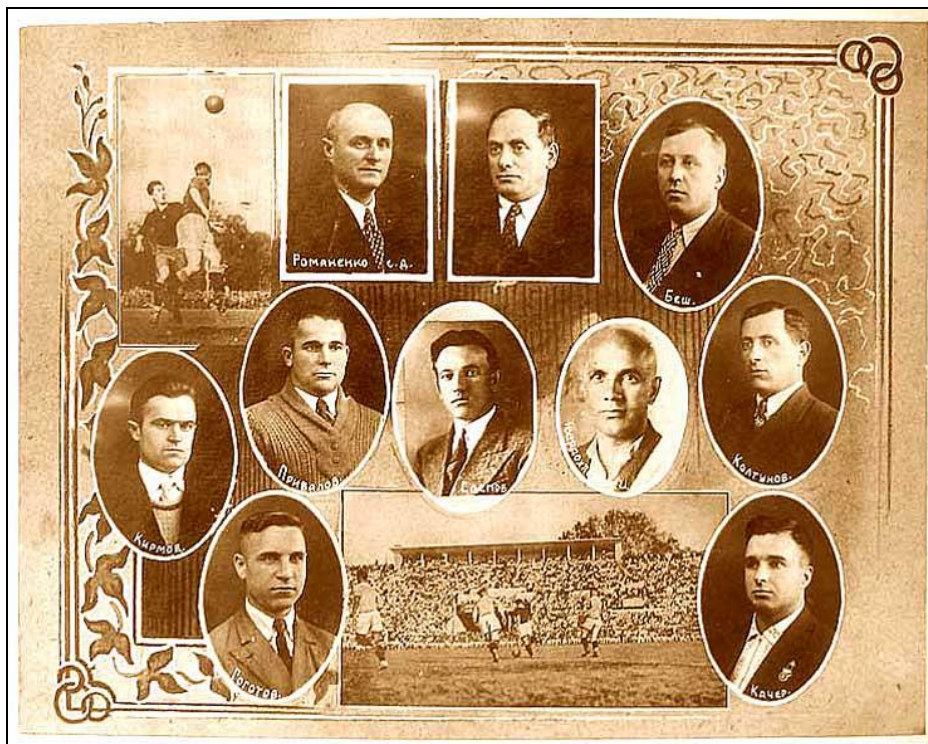
ХАРЬКОВ, 10. (По телеграфу от наш. корр.). Завтра исполняется 25-летие харьковской коллегии судей по футболу и хоккею — одной из старейших спортивных коллегий в СССР.

Харьковские судьи внесли очень много в развитие футбола. Сейчас в коллегии 136 человек, в то время, как, например, в 1917 г. было... 7 человек, 114 судей — значисты ГТО, 26 человек имеют судейский стаж свыше 10 лет. 25-летний стаж работы имеют гг. А. Я. Левитин и С. Д. Романенко — известные судьи-общественники. На снимке т. Левитин.

С. ПАВЛОВ.

З газети "Красный спорт" за 11.12.1938 р. до 25-річчя Харківської колегії суддів з портретом А.Я.Левітіна

Фотомонтаж портретів суддів Харкова до 25-річчя їх колегії 1913-38 рр. – перша сторінка з ювілейного фотоальбому (зверху у центрі серед кращих суддів **А.Я.Левітін**)

У харківському футбольному календарі-довіднику за 1939 рік є повна інформація щодо **А.Я.Левітіна**, а саме те, що він вже був **Суддею Всесоюзної категорії, головою президії Харківської футбольно-хокейної колегії суддів та заступником голови міської футбольно-хокейної секції** (ілюстрація цитат з довідника наведена нижче).

Судьи Всесоюзной категории	
Москва	
1. Богданов А. М., 2. Васильев В. А., 3. Горюновский Е. С., 4. Девялов С. А., 5. Давыдов М. П., 6. Кузнецов В. А., 7. Лавинин В. С., 8. Моргунов В. Н., 9. Сохраницкий А. Т., 10. Терехов К. П.	
Ленинград	
1. Батарев П. Р., 2. Бутов В. П., 3. Бастуров В. А., 4. Герасимов И. М., 5. Микальсон Е. А., 6. Усов Н. Х.	
Харьков	
1. Романенко С. Д., 2. Овощенко М. С., 3. <u>Левитин А. Я.</u> , 4. Грицков Г. М., 5. Гоголов А. Ф., Иоселевич А. Б.	
Состав президиума харьковской футбольно-хоккейной коллегии судей	
1. <u>Левитин А. Я.</u> — председатель	
2. Иоселевич Л. Б. — зам. председателя	
3. Сошенко Т. Т. — зам. председателя	
4. Петровский А. Н. — секретарь	
5. Осипа Н. И.	
6. Романенко С. Д. — член президиума.	
7. Журавель С. Е.	
8. Раковский А. Д.	
9. Ус М. М.	
10. Качер М. И.	
11. Демченко К. Н.	
Состав городской футбольно-хоккейной секции	
Председатель секции — Иоселевич Л. Б., зам. председатели — Левитин А. Я., члены секции: Звездин А. И., Гуревич М., Зуб М., Агеев А. Д., Ус К. М., Бем А. Ф.	

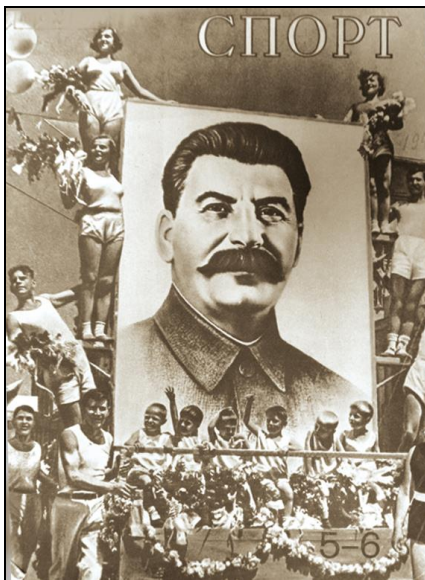
З довідника "Харків-1939 р."

А 1940 року в українському журналі "Спорт" №5-6 була наведена інформація про визначення ВКФС при РНК СРСР переможців соціалістичного змагання III Сталінської п'ятирічки, де серед нагороджених був і **Левітін**.

У відомій вже нам книзі Ю.І.Грота на сторінці 27, де розповідається про незмінного друга А.Я.Левітіна ще з молодих років - С.Д.Романенко, наведена чудова світлина з підписом: "**Степан Дмитрієвич со своїми учениками-арбитрами и колегами Александром Левитиным (слева)... в зале "Динамо"**"

Степан Дмитрієвич со своїми учениками-арбитрами и колегами Александром Левитиным (слева), Львом Йосилевичем, Александром Петровским и Леонидом Ординым (стоит) в зале «Динамо»

Переможці соціалістичного змагання

Всесоюзний комітет в справах фізкультури і спорту при Раднаркомі СРСР у спеціальному наказі підбив підсумки соціалістичного змагання ім. Третьої Сталінської П'ятирічки серед фізкультурних організацій Союзу за 1939 рік.

Серед союзних республік перше місце присуджено Українській РСР, друге — Узбекській РСР, третє — Вірменській РСР.

Серед областей перше місце завоювала Сталінська область, друге — Дніпропетровська, третє — Київська.

Учасники змагання:

Левітін — голова харківської футбольно-хокейної колегії судей.

З журналу "Спорт" №5-6 за 1940 р.

Десь саме у ці часи до Харкова прибув М.С.Маєвський, той самий з яким не склалися відносини Левітіна ще за часів Російської імперії. Цей, у минулому непоганий спорторганізатор, вже після революції, у радянські часи подався у чекісти-енкеведісти і на цій ниві досяг значних успіхів, придушуючи виступи противників більшовизму на теренах центральних регіонів РСФРР. Не без того, що він знав або й був ініціатором виявлення "ворогів народу" і серед своїх земляків - колишніх недругів - спортсменів, суддів і видатних харківських спортивних діячів: розстріляних Бляха, Шпаковського тощо.

Коли розпочалася друга світова війна, то багато кращих спеціалістів з фізкультури та

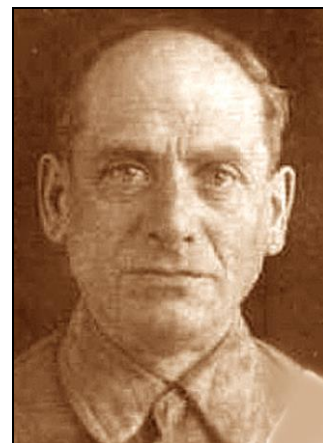
спорту були відправлені далеко у тил для фізичної підготовки військового складу Червоної Армії. А от чомусь А.Я.Левітіна, навіть у 50 років, одразу мобілізували до лав військовослужбовців, де він під час бойових дій дослужився до звання гвардії лейтенанта (наводимо інформацію про нього, як учасника війни).

Сводная информация

Дата рождения	06.12.1892
Место рождения	Украинская ССР, Харьковская обл., г. Харьков
Дата поступления на службу	___, 1919
Воинское звание	гв. лейтенант
Воинская часть	7 запасная стрелковая бригада

З сайту Інтернету "Память народа" на сторінці "Герои войны" є можливість побачити не тільки наведене фото Левітіна, але й ще конкретну дату [його народження - 6 грудня 1892 року](#) й чітке [місце його народження - Харків](#) (зовсім ніякий не Львів), що він на фронті був у 2-ій запасній стрілецькій бригаді й дослужився до звання "гвардії лейтенанта" та ще й те, що він служив ще з 1919 року та, очевидно, тоді був звільнений у запас.

Надалі доля А.Я.Левітіна невідома. Усе свідчить про те, що після війни він опинився у Львові, але через якісь негаразди, можливо пов'язані зі здоров'ям, на спортивній ниві він нічим не відзначився й інформація про цю непересічну людину зовсім відсутня.

А.Я.Левітін під час другої світової війни

Однак на сайті Інтернету "sport-strana.ru" вказано, що [Левітін Арон Яковлевич](#) був [володарем Почесного суддівського знака СРСР \(1959 р.\)](#) й до того ж, ще й як львів'янин.

Скоріш за все, саме тому дослідники історії футболу часів СРСР скрізь плутали й вказували що він то представляв Львів, то чомусь Київ та Чернівці. Як приклад, наведемо одну з доробок з переліком довоєнних суддів, які отримали звання "Суддя Всесоюзної категорії".

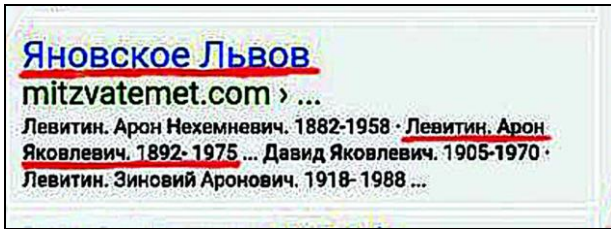
Те що А.Я.Левітін ніколи не був киянином, це однозначно. А от чи має він якийсь відношення до Чернівців - це скоріш за все теж вигадка.

А на останнє наведемо інформацію отриману ще з одного сайту Інтернету - [hiborim.freehostia.com](#), де чітко вказано, що на Янівському єврейському цвинтарі у Львові є захоронення Левітіна Арона Яковича, 1892

СУДЬЯ всеоюзной категории. Высшее в СССР почетное звание. Учреждено ВСФК при ЦИК СССР 14 марта 1934 года. В числе первых был С.Д. Романенко (Харьков). До 1941 года это звание получали: 11 украинских арбитров.

1. С.Д. Романенко (1891)(Харьков – Киев) – 14.03.1934 (дата присвоения).
2. Л.П. Ордин (1898) (Харьков) – 20.04.1937.
3. Л.А. Чернобыльский (1902)(Одесса – Киев) – 20.04.1937.
4. А.Я. Левитин (1892) (Киев – Черновцы) – 10.12.1938.
5. П.С. Пискун (1897) (Киев) – 10.12.1938.
6. Т.Т. Сошенко (1906) (Харьков) – 10.12.1938.
7. А.Ф. Гоготов (1902) (Харьков) – 1939.
8. Г.В. Грицюк (1902) (Харьков) – 1939.
9. Л.Б. Иоселевич (1901) (Харьков) – 1939.
10. С.И. Хавчин (1897) (Киев) – 22.03.1939.
11. И.В. Привалов (1902) (Харьков) – 12.05.1941.

року народження, який помер 1975 року (див. тут ілюстрацію з сайту). А за посиланням на сайт цього цвинтаря - mitzvatermet.com., знайдене фото пам'ятника на могилах Левітіна та його дружини (його фото тут теж наводиться).

Інформація про захоронення Левітіних на Янівському цвинтарі у Львові

До того ж на сайті цвинтаря вказано, що могила знаходиться у занедбаному стані й працівники цвинтаря пропонують родичам і небайдужим звернутися до них з проханням привести її у належний стан. Але вже довгий час до них ніхто не звертався. Щодо рідних та родичів, то якщо вони є, то це їх справа. А от чому Львівська обласна федерація футболу зовсім забула про таку непересічну особу, що мешкала у Львові й не тільки забула про неї, але навіть жодного слова не надрукувала у численних футбольних своїх виданнях та у ЗМІ - це досить дивно.

Є невеличка надія на Харківську обласну федерацію футболу, яка наступного року може відзначити 130-річчя з дня народження корінного харків'янина - почесного спорторганізатора Арона Яковича Левітіна. Щодо сучасного головного керівництва футболу України - "Асоціації футболу України", то теж є, хоча й досить маленька, але все ж таки надія, що наступного року 90-річчя свого існування й вони не обминуть увагою.

Але чого ж у радянські післявоєнні часи А.Я.Левітіна забули й виключили з усіх переліків і споминів. У ці часи жодного слова про нього не вдалося знайти у засобах масової інформації. Хоч якесь пояснення цьому виявляється ще 1994 року надав російський щотижневик "Футбол" №11 у рубриці "Історія" у великій статті "Еліта судейського корпусу" (с.11-12), де її автор Ернест Ніколаєв пише наступне (подається зі значними скороченнями):

"...До начала войны в стране было 42 судьи всесоюзной категории по футболу... Люди старшего поколения хорошо помнят предвоенные и послевоенные репрессии, проверки на благонадежность, осуждение находившихся во время войны на оккупированной территории или в плену. Не обошла эта страшная доля и Всесоюзную коллегию судей

Гласное разжалование в те годы не практиковалось. Всё делалось тихо, незаметно, начиная с арестов и переселения народов и кончая лишением званий. Выяснилось всё во время перерегистрации судей всесоюзной категории.

Первая и основная перерегистрация была проведена в 1948 году. Она подтвердила звания 27 футбольным арбитрам (до того ж три з них цього звання до війни не мали. Он як це робилося – Примітка автора)...

В 1949 прошел перерегистрацию харьковчанин Г.Грицюк... А вот возвращение в строй судей всесоюзной категории еще трех харьковчан затянулось надолго. Лишь в 1958 году были восстановлены в правах Г.Сошенко и И.Привалов... Л.Ордин праздновал торжество справедливости только в 1982 году в 64-летнем возрасте...

Одиннадцати судьям звание восстановлено не было... Судьбу А.Гоголева, И.Горелика, С.Демидова, П.Евдокимова и А.Чернобыльского установить не удалось (як бачите, прізвище Левітіна зовсім ніде не наводиться - пропав, забули? – Примітка автора)".

Таким чином, Арон Якович повернення йому звання "Суддя всесоюзної категорії" до своєї смерті 1975 року так і не дочекався. Мабуть через те і надалі ніхто й не думав про торжество справедливості щодо померлого.

А ось щодо "переселення" його до Львова та повного забуття, то можна лише з достатньою вірогідністю вважати, що на фронті він, напевно ж, потрапив у полон, а після звільнення пройшов усі з цього витікаючи осудження та заборони.

Пам'ятник на могилі А.Я.Левітіна та його дружини

Це усе, що на цей час відомо про першого керівника футболу України - Левітіна Арона Яковича. Залишається лише звести усе раніше викладене до єдиного цілого:

ЛЕВІТІН АРОН ЯКОВИЧ (народився 6 грудня 1892

року в Харкові, єврей за національністю - помер 1975 року у Львові, похований на Янівському цвинтарі) – відомий український футбольний арбітр, перший керівник футболу України (перший голова Всеукраїнської футбольної секції Ради фізичної культури (РФК) при Всеукраїнському Центральному Виконавчому Комітеті (ВУЦВК) у 1932-34 роках), юрист за професією. голова президії харківської футбольно-хокейної колегії суддів.

Досягнення: Суддя всесоюзної категорії СРСР (10 грудня 1938 року), нагороджений знаком "Почесний суддя по спорту СРСР" (1959 рік). Другий призер чемпіонатів Харкова з футболу 1911 та 1912/13 років у складі футбольного гуртка "Женесс", переможець соціалістичного змагання III Сталінської п'ятирічки 1940 року.

Почав грати у футбол у Харкові, був серед засновників (1911 рік) і гравцем футбольного гуртка "Женесс", з 1912 року голова цього футбольного осередку. З 17 жовтня 1912 року по 21 жовтня 1913 року входив до складу комітету Харківської футбольної ліги. З 1922 року член бюро Всеукраїнської спортивної організації "Спартак". З 1924 року член Української колегії суддів з футболу. У 1939-41 роках голова президії харківської футбольно-хокейної колегії суддів та заступник голови Харківської футбольно-хокейної секції.

Приймав участь з 1922 року у суддівстві матчів чемпіонатів України з футболу, Всеукраїнської спартакіади 1924 року, входив до складу суддівської колегії футбольного турніру I Спартакіади СРСР 1928 р., був головним арбітром у одному з матчів фінальної першості України 1932 року.

Автор трьох видань книжки "Футбол. Правила гри у футбол у запитаннях та відповідях" - 1928 (56 с.) та 1930 (56 с.) років українською мовою та 1932 (94 с.) року - російською. Був дописувачем нарисів у періодичних друкованих виданнях України.

1919 року - військовослужбовець Червоної Армії, залишений у запасі. Під час другої світової війни перебував на фронті - служив у 2-ій запасній стрілецькій бригаді, гвардії лейтенант.

За дослідженнями [Анатолія Федоровича Коломійця](#) (Київ, 2021 р.)

1932

**УКРАЇНЬКА
АСОЦІАЦІЯ
ФУТБОЛУ**

2022

"Історія - це свідок часів, світило істини, життя пам'яті, ..."

Марк Туллій Цицерон - давньоримський філософ